

УДК 378.091.279.7:004

Морзе Наталія Вікторівна,

професор, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, проректор з інформатизації навчально-наукової та управлінської діяльності
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна
n.morze@kubg.edu.ua
ORCID: 0000-0003-3477-9254

Вембер Вікторія Павлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних наук і математики Факультету інформаційних технологій та управління
Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна
v.vember@kubg.edu.ua
ORCID: 0000-0002-4483-8505

ВПРОВАДЖЕННЯ ПІРІНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Анотація. У статті подано особливості та тенденції впровадження пірінгового оцінювання в освітній процес закладів вищої освіти, проаналізовано погляд світових науковців на зміни в теорії і практиці оцінювання навчальних досягнень студентів у контексті акцентування особистісно-орієнтованого навчання, а саме визнання формуальної функції оцінювання, завдяки якій студенти стають не лише спостерігачами процесу оцінювання викладачем, а залучаються до використання та розробки критеріїв оцінювання, до самооцінювання та пірінгового оцінювання. Проаналізовано особливості формуального та пірінгового оцінювання, визначено переваги та недоліки традиційного та пірінгового оцінювання. Серед запропонованих шляхів уникнення недоліків традиційного оцінювання є поєднання традиційного та пірінгового оцінювання, впровадження засобів ІКТ для підтримки пірінгового оцінювання. Проаналізовано цифрові інструменти оцінювання та представлено результати опитування викладачів щодо зацікавленості у володінні цифровими інструментами для оцінювання, в якому взяли участь 769 викладачів шести українських університетів-партнерів проекту MoPed. Наведено результати опитування щодо використання технологій оцінювання та використання цифрових інструментів для оцінювання, в якому взяли участь 84 науково-педагогічні співробітники Київського університету імені Бориса Грінченка. Результати опитування показали, що на сьогоднішній день пірінгове оцінювання постійно використовують в навчальному процесі 15,6% опитаних, 62,3% використовують частково, 22,1% - не використовують. В той же час, 51,9% опитаних готові використовувати пірінгове оцінювання в освітньому процесі після більш детального ознайомлення з цим методом. Згідно результатів опитування, серед цифрових інструментів, які викладачі використовують в навчальному процесі, найбільш популярними є електронна пошта, комп'ютерні тести, що перевіряються автоматично, та робота зі спільними документами чи презентаціями, проте деякі ресурси, які можуть бути використані для пірінгового оцінювання, використовуються менше, ніж третиною викладачів та під час їх використання не завжди враховуються всі можливості таких засобів.

Ключові слова: оцінювання; формуальне оцінювання; пірінгове оцінювання; пірінгове взаємодія; peer-to-peer; цифрові інструменти оцінювання; педагогічні інструменти формуального оцінювання, Erasmus+ MoPed

1. ВСТУП

Постановка проблеми. У ХХІ столітті неможливо модернізувати освітній процес без врахування тенденційних змін, які орієнтовані на світові стандарти. Все частіше можна побачити, що освітні реформи виходять за межі однієї держави, вони набувають інтернаціонального характеру. Акценти зміщуються в сторону розвитку особистості, впроваджуються інноваційні технології, в тому числі цифрові, які неодмінно призводять до потреби переосмислювати та вдосконалювати педагогічні методи. Українська освіта прагне відповідати міжнародним стандартам, перебуває у процесі перебудови,

трансформується, шукає нові методи та технології, адаптується під вимоги сучасності та ринку праці.

Для забезпечення якісного освітнього процесу все частіше необхідно шукати різноманітні інструменти, які забезпечують самостійну, дослідницьку та самоорганізаційну діяльність студентів. З впровадженням змішаного, дистанційного навчання, появою великої кількості масових відкритих онлайн курсів (МВОК) все більшого поширення набуває технологія пірінгового навчання, складовою якого є пірінгове оцінювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Діагностика навчання є обов'язковим компонентом освітнього процесу, який спрямований на визначення рівня досягнень поставлених цілей та включає контроль, перевірку, облік, оцінювання, накопичення статистичних даних та їх аналіз, рефлексію, виявлення динаміки освітніх змін і особистісного поступу студента, перевизначення цілей, уточнення освітніх програм, коригування процесу навчання, прогнозування подальших змін та розвитку освітнього процесу. Однією із складових діагностики навчальних досягнень студентів є оцінювання. Класичним у світовій практиці є визначення новозеландського вченого К.Е. Бібі, який трактує оцінювання як «систематичне збирання і тлумачення фактів, за яким йде наступний етап – судження про їхню цінність і відповідне планування подальших дій» [1, с.18]. Взагалі, оцінювання виконує цілий ряд функцій в освітньому процесі: контролююча, навчальна, діагностико-коригуюча, стимулюючо-мотиваційна, розвивальна, виховна та функція управління процесом навчання.

Питання впровадження в освітній процес формувального, зокрема пірінгового оцінювання піднімають в своїх роботах вітчизняні та закордонні науковці, зокрема Барна О.В., Голуб Г.Б., Кузьмінська О.Г., Локшина О., Фішман І.С., Black P., Husen T., Duncan R., Lovatt M., Noonan B., Smith A., Wise D. та інші.

Формувальне оцінювання, на відміну від традиційного, в якому результати тестів та контрольних замірів знань та умінь є основним джерелом відомостей про рівень навчальних досягнень учнів, здійснюється у тісному зв'язку з тим, як реально відбувався процес навчання. Фішман І.С. і Голуб Г.Б. в своїй роботі «Формувальна оцінка навчальних результатів учнів» [2] вказують на те, що формувальне оцінювання передбачає оцінку досягнень учнів, виявлення пропусків в засвоєнні елементів змісту задля того, щоб усунути їх із максимальною ефективністю. Посилаючись на Smith A., Lovatt M. і Wise D. [3] підкреслимо метафору, яка, на нашу думку, визначає сутність формувального оцінювання: «Якщо уявити учнів в образі рослин, то зовнішня (підсумкова) оцінка, прийнятна для традиційного навчання, – це процес простого вимірювання їх зросту. Результати вимірювань будуть цікавими для порівняння та аналізу, але вони самі по собі не впливають на ріст рослин. Формувальне оцінювання, навпаки, схоже на підживлення і полив рослин. Тим самим безпосередньо впливає на їх ріст».

Аналіз сучасних поглядів науковців країн ЄС на оцінювання навчальних досягнень студентів свідчить про зміни в теорії і практиці цієї галузі педагогіки у контексті акцентування особистісно-орієнтованого навчання, а саме визнання так званої формувальної функції оцінювання, яка в науково-педагогічній літературі трактується як формувальне оцінювання. З впровадженням формувального оцінювання студенти стають активними учасниками процесу навчання та оцінювання шляхом поділу відповідальності в цьому процесі. Студенти стають не лише спостерігачами результатів оцінювання викладачем, а залучаються до використання та розробки критеріїв оцінювання, до самооцінювання та пірінгового оцінювання, до роздумів над власним прогресом у навчанні та відстеження результатів своєї навчальної діяльності, а також до аналізу зворотного зв'язку для внесення змін в подальший процес навчання для

вдосконалення своїх знань, навичок та поведінки. Під час пірінгового навчання викладачі працюють спільно зі студентами, щоб допомогти їм у проектуванні власної стратегії навчання та оцінювання, здійснюють всебічну підтримку, виступають у ролі наставника, тьютора та фасилітатора.

Метою статті є визначення особливостей, переваг та недоліків, методів та цифрових інструментів впровадження пірінгового оцінювання в освітній процес закладів вищої освіти.

Гіпотеза полягає в тому, що усвідомлення переваг та недоліків традиційного та пірінгового оцінювання допоможе викладачам закладів вищої освіти ефективно поєднувати традиційне та пірінгове оцінювання; впровадження сучасних цифрових інструментів для підтримки пірінгового оцінювання допоможе звільнити викладача від рутинної роботи, підвищити позитивну мотивацію студентів до застосування системи оцінювання, організувати ефективну парну та групову роботу студентів, формувати у студентів навички взаємооцінювання та самооцінювання, створювати педагогічні та цифрові інструменти оцінювання.

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення мети використовувалася низка методів, зокрема *теоретичні*: методи системного і порівняльного аналізу наукових джерел, методичної, спеціальної літератури для з'ясування розробленості проблеми впровадження пірінгового оцінювання в освітній процес закладів вищої освіти; синтез і узагальнення для формулювання основних положень дослідження; *емпіричні* – експертне опитування, бесіди з науково-педагогічними співробітниками. Зокрема, представлено результати опитування викладачів щодо зацікавленості у володінні цифровими інструментами для оцінювання, в якому взяли участь 769 викладачів шести українських університетів-партнерів проекту MoPed. Також наведено результати опитування науково-педагогічних працівників Київського університету імені Бориса Грінченка, в якому взяло участь 84 учасники. Результати опитування показали, що на сьогоднішній день пірінгове оцінювання постійно використовують в навчальному процесі 15,6% опитаних, 62,3% використовують частково, 22,1% - не використовують. В той же час, 51,9% опитаних готові використовувати пірінгове оцінювання в освітньому процесі після більш детального ознайомлення з цим методом. Тому актуальним є розгляд теоретичних особливостей пірінгового оцінювання та рекомендацій з його впровадження в освітній процес університетів.

3. ПОДАННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Вміння проводити самооцінку, рефлексію, оцінювати інших, створювати інструменти оцінювання, працювати в команді відноситься до навичок 21 століття, оскільки сучасна людина в суспільстві економіки знань має навчитися самостійно оцінювати свою діяльність, робити відповідні висновки та змінюватися, а не чекати реакції інших людей для контролю та оцінювання [4].

Поняття формувального оцінювання різними науковцями тлумачиться по-різному. В нашому опитуванні для науково-педагогічних співробітників Київського університету імені Бориса Грінченка було запропоновано обрати найбільш релевантне означення формувального оцінювання, отримали такі результати:

- інтерактивне оцінювання прогресу учнів, що дає змогу вчителю визначати потреби учнів та відповідним чином адаптовувати процес навчання (Локшина, 2009) [5] – 57,7%;

- діяльність вчителя та учнів, яка надає відомості, які можуть бути використані як зворотній зв'язок для кореляції навчального процесу (Black, 2000) [6] – 38%;

- двосторонній процес між учителем та учнем з метою оптимізації процесу навчання (Cowie, Bell, 1999) [7] – 28,2%;

- оцінювання, що формує знання студентів та викладача – 23,9%;

- будь-яке оцінювання, яке допомагає учневі навчатися та розвиватися (Perrenoud, 1991) [8] – 19,7%.

Серед особливостей формувального оцінювання відповідно до результатів проведеного опитування було надано перевагу таким:

- Оцінюються не тільки продукти навчальної діяльності, а й процес навчання -60,6%

- Розробка критеріїв оцінювання на основі поставлених навчальних цілей - 54,9%

- Участь самих студентів в оцінюванні – 47,9%

- Процесний характер оцінювання -35,2%

- Використання електронних інструментів для оцінювання -26,8%

- Відсутність відкритого порівняння результатів різних студентів -21,1%

В опитуванні, в якому взяли участь 769 викладачів шести українських університетів-учасників міжнародного проекту MoPed, один з блоків запитань був присвячений визначенню рівня зацікавленості у володінні цифровими інструментами різних категорій, зокрема інструментів, що можуть бути використані для оцінювання та формувального оцінювання. Результати опитування представлені на рисунках 1-4.

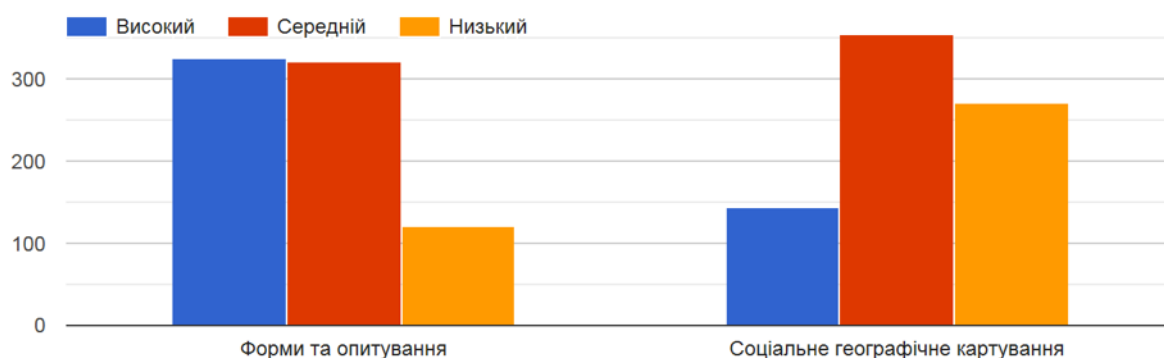

Рис.1. Рівень зацікавленості у володінні цифровими інструментами для збору даних та формувального оцінювання

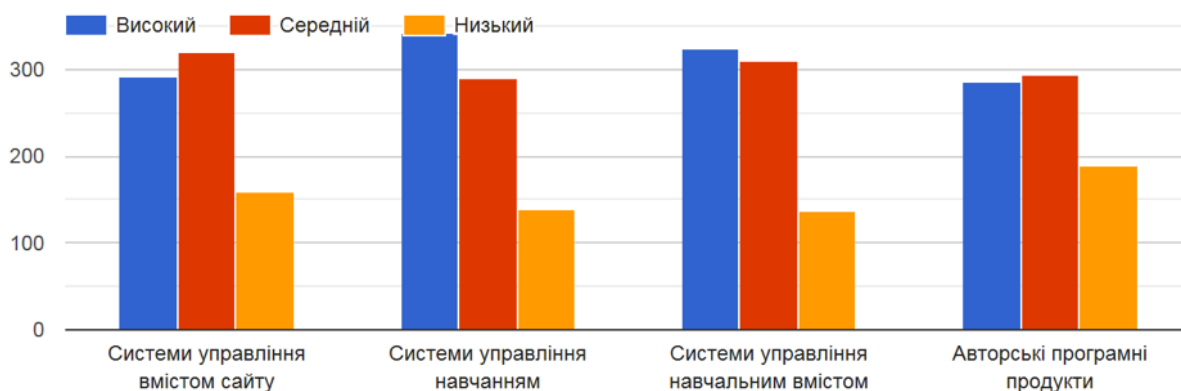

Рис.2. Рівень зацікавленості у володінні цифровими інструментами для здійснення управління навчальним процесом

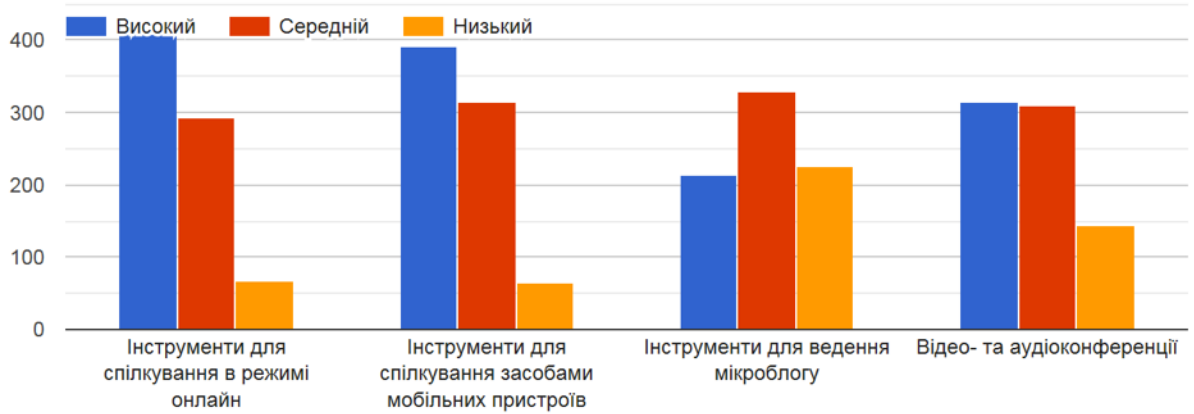

Рис.3. Рівень зацікавленості у володінні цифровими інструментами для спілкування та обміну повідомленнями

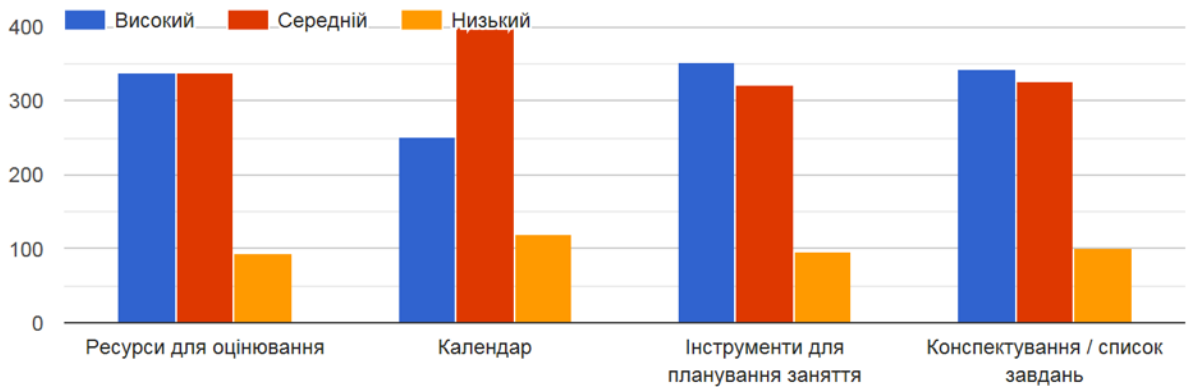

Рис.4. Рівень зацікавленості у володінні цифровими інструментами для організації роботи

Представлені результати демонструють, що менше половини опитаних викладачів виявляють високий рівень зацікавленості у володінні вказаними інструментами, що доводить необхідність надання методичної підтримки для викладачів в процесі впровадження цифрових інструментів для оцінювання.

Для підтримки формувального оцінювання можна використовувати різні педагогічні інструменти. Серед інструментів, які використовують учасники дослідження Київського університету імені Бориса Грінченка, перевагу надано запитанням, що спрямовують навчання (64,4%) та рефлексії (63%) (рис.5):

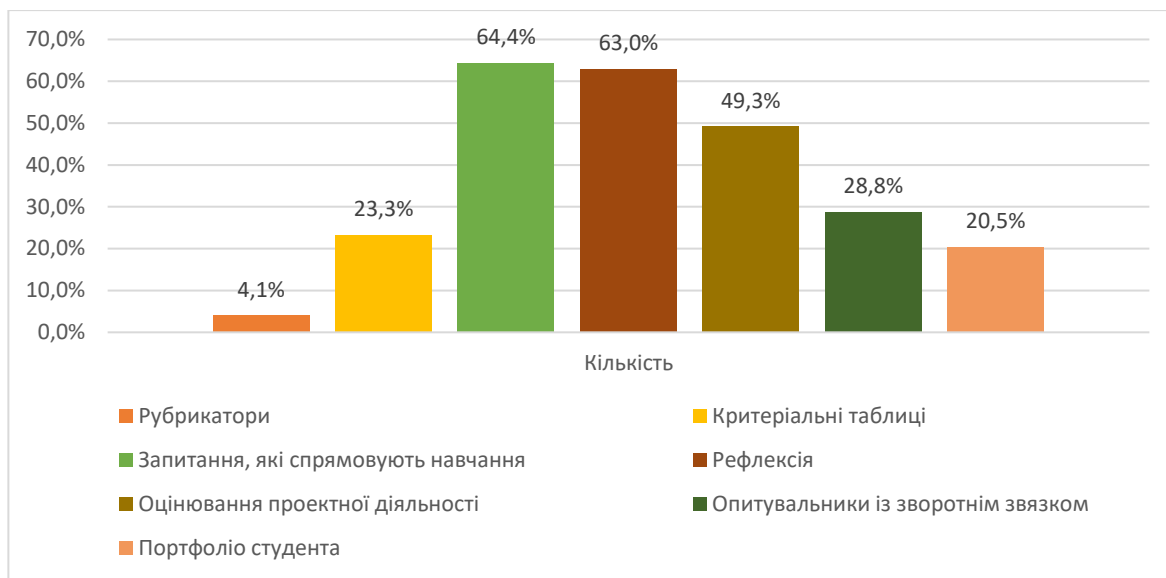

Рис 5. Педагогічні інструменти формувального оцінювання

Рівень засвоєння студентами знань залежить від форми навчальної роботи (рис.6). Тому для підвищення ефективності навчання передбачається застосування різних форм, методів та технологій, зокрема практика через дію та навчання у співробітництві [9].

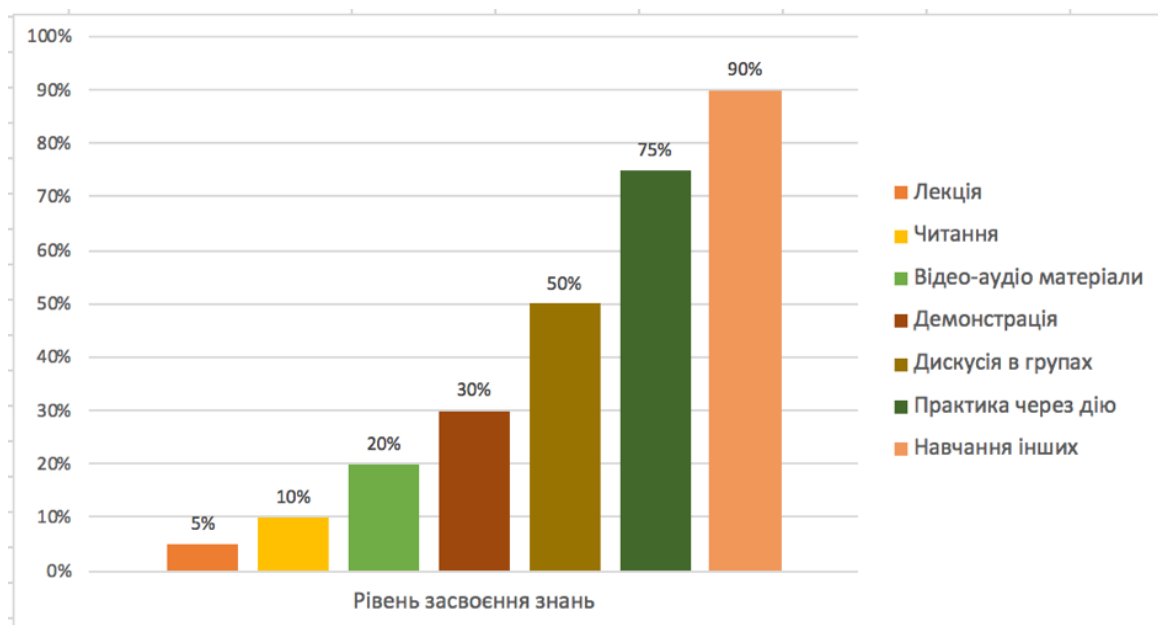

Рис.6. Залежність рівня засвоєння студентами знань від форми навчальної роботи

Навчання в умовах «peer-to-peer», або пірінгове навчання, спрямоване на активне залучення в освітній процес усіх його учасників. В основі пірінгового навчання – рівноправність усіх, яскраво виражений суб'єкт-суб'єктний характер комунікації, спрямований на досягнення певних педагогічних цілей, розв'язування поставлених завдань за допомогою організації взаємодії, врахування впливу кожного на мережеве співтовариство і, навпаки, впливу спільноти на кожного з його членів.

Пірінгове оцінювання має дещо іншу спрямованість, ніж самооцінювання, і в цілому визнається невід'ємною частиною формуючого оцінювання. Деякі дослідники розглядають пірінгове оцінювання як самостійну стратегію, але частіше воно вважається додатковим до самооцінювання [10]. Визначення пірінгового оцінювання були досить

різноманітними, хоча науковці загалом погоджуються з тим, що пірінгове оцінювання передбачає оцінку студентом результатів навчальної діяльності іншого студента. Пірінгове оцінювання також було описане як стратегія, яка передбачає прийняття студентами рішень щодо роботи інших людей, які зазвичай відбуваються, коли студенти працюють разом над спільними проектами або навчальними завданнями [11].

В якості переваг пірінгового навчання виступають наступні [12]:

- адаптивність освітніх організацій, фахівців до умов, що змінюються, швидка реакція на зміни ринкової кон'юнктури, нові вимоги ринку, підвищення рівня відповідності соціально-економічним, соціо-культурним, освітнім потребам суспільства;

- концентрація діяльності учасників мережевої взаємодії на своїх ключових професійних, академічних компетенціях, унікальних процесах, що відбуваються у сфері освіти;

- виключення дублювання ряду функцій учасниками мережевої взаємодії;

- залучення до реалізації спільної академічної, професійної діяльності компетентних учасників, що володіють необхідним ресурсним потенціалом;

- підвищення ефективності механізмів обміну інформацією між учасниками неформальної мережевої взаємодії, тиражування передового досвіду, інноваційних практик;

- реалізація відносин партнерства в процесі досягнення певних результатів;

- відсутність просторових, тимчасових обмежень;

- підвищення рівня конкурентоспроможності учасників пірінгового навчання;

- підвищення темпів оперативності, темпів генерації і трансляції спеціалізованих знань;

- високий рівень інноваційної активності, готовність і прагнення до змін відповідно до вимог мінливого світу, зростання вимог до рівня професіоналізму педагога.

Специфіка пірінгового навчання полягає в тому, що воно народилося саме з тих можливостей, яких раніше не було. Його основа – це інтернет, технології Веб 3.0, масова оцифровка різних матеріалів і велика кількість відкритих освітніх ресурсів [13].

Нами були виділені переваги та недоліки традиційного (таблиця 1) та пірінгового (таблиця 2) оцінювання, які ми ранжували за відсотковим показником підтримки колег в результаті проведеного опитування (<https://docs.google.com/a/kubg.edu.ua/forms/d/15wZ7IcLjQgYVZlwYD-p7Rs2kQhPAWlojDXM9z5ccoQ/edit?ts=595bc9fe#responses>).

Таблиця 1.

Переваги та недоліки традиційного оцінювання					
Переваги			Недоліки		
Оцінювання фахівцем в даній області	роботи в предметній	68%	Можливість оцінювання з боку викладача	упередженого	69%
Перевірка навчального студентами	рівня засвоєння матеріалу	58%	Необхідність витратити значну кількість часу на перевірку та оцінювання робіт	викладачу	61%
Виявлені і вказані помилки дають змогу студентам навчатися на власних помилках		57%	Оцінювання результату	лише кінцевого	33%
Оцінювання результату роботи студента	кінцевого студента	53%	Студенти вчать лише на своїх помилках, не враховують досвід інших		25%

Таблиця 2.

Переваги та недоліки пірінгового оцінювання

Переваги	Недоліки
Аналізуючи роботи інших, студенти можуть виявити типові помилки, яких варто уникати	71% Можуть бути пропущені та не вказані помилки, наявні в роботі
Посилення прозорості оцінювання	60% Оцінювання роботи не фахівцем може призвести до некоректного оцінювання
Роботи інших можуть надати студентам ідеї щодо шляхів покращення якості власних робіт	60% Можливість недотримання студентами встановлених термінів виконання етапів пірінгового оцінювання
Мотивування спільної роботи студентів	58% Організація роботи студентів та опис критеріїв оцінювання вимагає значної кількості часу викладача
Оцінювання робіт інших студентів за наданими критеріями дає можливість краще усвідомлювати навчальний матеріал	44%
Коли одну роботу аналізують та оцінюють кілька студентів, підсумкова оцінка буде неупередженою	43%
Формування навичок мислення високого рівня у студентів	36%
Викладач витрачає менше часу на перевірку та оцінювання робіт	36%

Таким чином, недоліки традиційного оцінювання можуть бути усунуті завдяки використанню пірінгового оцінювання.

Результати проведеного опитування показали, що серед цифрових інструментів, які викладачі використовують в освітньому процесі, найбільш популярними є електронна пошта, комп'ютерні тести, що перевіряються автоматично, та робота зі спільними документами чи презентаціями (таблиця 3).

Таблиця 3.

Використання цифрових інструментів в освітньому процесі

Електронна пошта	68,8%
Комп'ютерні тести, що перевіряються та оцінюються автоматично	58,4%
Робота зі спільними документами, презентаціями	51,9%
Ресурс Завдання в LMS Moodle	28,6%
Тести он-лайн	22,1%
Карти знань	19,5%
Wiki-ресурси	16,9%
Соціальні мережі	16,9%
Ресурс Семінар в LMS Moodle	15,6%
Форуми (в тому числі Форум в LMS Moodle)	14,3%
Кросворди (наприклад, Hot Potatoes, LearningApps)	13%
Матеріали Smart Notebook	9,1%
Ресурс Глосарій в LMS Moodle	9,1%
Чати (в тому числі Чат в LMS Moodle)	5,2%

Разом з тим, аналіз опитування показав, що деякі ресурси, які можуть бути використані для пірінгового оцінювання, використовуються менше, ніж третиную

викладачів та під час їх використання не завжди враховуються всі можливості таких засобів. При цьому використання цифрових інструментів мають враховувати особливості застосування пірінгового оцінювання, одним з яких є організація парної чи групової роботи.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

За останні десятиліття формувальне оцінювання активно впроваджується у світі, зокрема у країнах ЄС, та набуває дедалі більшої ваги в Україні. Його особливостями є сприяння у формуванні й розвитку особистості студента, що досягається за рахунок забезпечення ефективного зворотного зв'язку зі студентом, його активної участі в процесі навчання, постійного коригування навчального процесу, мотивування студента, усвідомлення ним відповідальності за власне навчання. Навчання в умовах «peer-to-peer» ставить перед педагогом нові завдання. Освітняни мають бути готовими якісно підібрати технології для реалізації пірінгової взаємодії. Студент, в свою чергу, має навчитись бути відповідальним за представлений ним контент, володіти навичками комунікації та співробітництва, критично мислити та вміло вирішувати конфліктні ситуації.

Поєднання традиційного та пірінгового оцінювання допоможе уникнути недоліків традиційного оцінювання, впровадження засобів ІКТ для підтримки пірінгового оцінювання може звільнити викладача від рутинної роботи, дозволить більш якісно організувати парну та групову роботу студентів, формувати у студентів навички взаємооцінювання та самооцінювання. Результати проведеного опитування показали, що 51,9% науково-педагогічних співробітників готові використовувати пірінгове оцінювання в освітньому процесі після більш детального ознайомлення з його особливостями. Серед побажань учасників були висловлені пропозиції щодо проведення науково-методичних семінарів та майстер-класів щодо використання засобів ІКТ для підтримки пірінгового оцінювання.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на дослідження можливостей впровадження пірінгової взаємодії та пірінгового оцінювання при розробці масових відкритих онлайн курсів.

ПОДЯКА

Дослідження, результати якого викладені в статті, проведено в рамках проекту «Модернізація педагогічної вищої освіти з використання інноваційних інструментів викладання» (MoPED) програми ЄС Еразмус + КА2 – Розвиток потенціалу вищої освіти, № 586098-ERP-1-2017-1-UA-ERPKA2-SVNE-JP. Цей проект фінансується за підтримки Європейської Комісії. Стаття відображає лише погляди автора, і Європейська Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гусен Т., Тайджиман А. Моніторинг стандартів освіти: чому і як усе починалося. Моніторинг стандартів освіти. Львів: Літопис, 2003. С. 15-41.
2. Фишман И.С., Голуб Г.Б. Формирующая оценка образовательных результатов учащихся: Методическое пособие. Самара: Издательство «Учебная литература», 2007. 244 с.
3. Smith A., Lovatt M., Wise D. Accelerated Learning: A User's Guide, Network Educational Press Ltd. 2003. ISBN 978-1855391505
4. Морзе Н.В., Барна О.В., Вембер В.П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2013. № 6. С. 45-57.

5. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу. Порівняльно-педагогічні студії. 2009. № 2. С. 107–113.
6. Black P. Formative Assessment and Curriculum Consequences. Curriculum and Assessment. Scott David (Editor). Westport: Greenwood Publishing Group, Incorporated, 2000. P.7–24.
7. Cowie B., B.Bell. A Mode of Formative Assessment in Science Education. Assessment in Education: Principles, Policy and Practice. 1999. Vol. 6, n. 1 (1 March). P. 101–116.
8. Perrenoud P. Pour un approche pragmatique de l'évaluation formative. Mesure et evaluation en education. 1991. Vol. 13, № 4. P. 49–81.
9. Морзе Н.В. Система методичної підготовки майбутніх вчителів інформатики у педагогічних вузах: дис. докт. пед. наук. 13.00.02. К., 2003. 531 с.
10. Black P., Harrison C., Lee C., Marshall B., Wiliam D. Assessment for learning: Putting it into practice. Berkshire, England: Open University Press. 2003.
11. Noonan B., & Duncan R.. Peer and Self-Assessment in High Schools. Practical Assessment, Research and Evaluation, 10(17), 18. 2005. URL: <http://pareonline.net/pdf/v10n17.pdf>.
12. Маковеева В.В. Сетевое взаимодействие как механизм интеграции образования, науки, производства и оценка его результативности: Дисс. канд. эконом. наук. Томск, 2013. 237 с.
13. Morze N., Vember V., Varchenko-Trotsenko L. Formative and peer assessment in higher education. IT tools - Good Practice of Effective Use in Education. Monograph, Sc. Editor: Eugenia Smyrnova-Trybulska, University of Silesia in Katowice, Katowice Cieszyn, Publishing house Studio-Noa. 2017. P.159-180.

IMPLEMENTATION OF PEER ASSESSMENT IN EDUCATIONAL PROCESS

Nataliia Morze

Professor, Doctor of Pedagogy, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Vice-rector on informatization of educational, scientific and management activity

Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

n.morze@kubg.edu.ua

ORCID: 0000-0003-3477-9254

Viktoriiia Vember

PhD (pedagogical sciences), Associate Professor of the Department of Computer Science and Mathematics

Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

v.vember@kubg.edu.ua

ORCID: 0000-0002-4483-8505

Abstract. The article presents the peculiarities and trends of the implementation of peer assessment in the educational process of institutions of higher education, analyzes the view of world scholars on the changes in the theory and practice of assessing academic achievements of students in the context of emphasizing personality-oriented learning, namely recognition of the formative evaluation function through which students become not only observers of the process of evaluation by the teacher, and are involved in the use and development of evaluation criteria, self-assessment and peer assessment. The peculiarities of formative and peer assessment are analyzed, advantages and disadvantages of traditional and peer assessment are determined. Among the suggested ways to avoid the disadvantages of traditional assessment is the combination of traditional and peer assessment, the implementation of ICT tools to support peer assessment. The digital evaluation tools were analyzed and the results of the survey of teachers regarding the interest in possession of digital evaluation tools were presented, which was attended by 769 teachers from six Ukrainian partner universities of the MoPed project. The results of the survey on the use of assessment techniques and the use of digital tools for assessment, which was attended by scientific and teaching staff of the Borys Grinchenko Kyiv University, were presented. The results of the survey showed that today peer assessment is used in the educational process by 15.6% of respondents, 62.3% use it in part,

22.1% do not use it. At the same time, 51.9% of the respondents are ready to use peer assessment in the educational process after a closer look at this method. According to the survey results, the digital instruments used by scientific and teaching staff in the learning process are the most popular ones: e-mail, computer tests that are checked automatically, and work with shared documents or presentations, but some resources that can be used for peer assessment, less than a third of teachers are used and their use does not always take into account all possibilities of such means.

Keywords: assessment; formative assessment; peer assessment; peer interaction; peer-to-peer; digital instruments

ACKNOWLEDGEMENT

The research leading to these results received, within the framework of the Modernization of Pedagogical Higher Education by Innovative Teaching Instruments. MoPED – KA2 CBHE – 586098-EPP-1-2017-1-UA-EPPKA2-CBHE-JP. This project is funded with the support of the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Husen, T. & Tijmen, A. (2003). Monitoring of educational standards: why and how everything started. *Monitoring of education standards*. Lviv: Chronicle, 15-41.
2. Fishman, I. & Golub, G. (2007). *Formative assessment of the educational results of students: Methodological manual*. - Samara: Educational Literature Publishing House. 244 p.
3. Smith, A., Lovatt, M. & Wise, D. (2003). *Accelerated Learning: A User's Guide*, Network Educational Press Ltd, ISBN 978-1855391505
4. Morze, N., Barna, O. & Vember V. (2013). *Formative Assessment: From Theory to Practice*. *Informatics and Information Technologies in Educational Institutions*, 6, 45-57.
5. Lokshyna, O. (2009). *Innovations in the assessment of students achievements in school education in the countries of the European Union*. *Comparative and pedagogical studios*, 2, 107–113.
6. Black, P. (2000). *Formative Assessment and Curriculum Consequences*. *Curriculum and Assessment*. Scott David (Editor). Westport: Greenwood Publishing Group, Incorporated, 7–24.
7. Cowie, B. & Bell, B. (1999). *A Mode of Formative Assessment in Science Education*. *Assessment in Education: Principles, Policy and Practice*, 6 (1), 101–116.
8. Perrenoud, P. (1991). *Pour un approche pragmatique de l'évaluation formative*. *Mesure et evaluation en education*, 13 (4), 49–81.
9. Morze N. (2003). *System of methodical preparation of future teachers of informatics in pedagogical high schools: diss. Doc. Ped Sciences 13.00.02*. 531 p.
10. Black, P., Harrison, C., Lee, C., Marshall, B., Wiliam, D. (2003). *Assessment for learning: Putting it into practice*. Berkshire, England: Open University Press.
11. Noonan, B., & Duncan, R. (2005). *Peer and Self-Assessment in High Schools*. *Practical Assessment, Research and Evaluation*, 10(17), 18.
<http://pareonline.net/pdf/v10n17.pdf>
12. Makoveeva, V. (2013). *Network interaction as a mechanism for the integration of education, science, production and evaluation of its effectiveness: Diss. cand. economy sciences*. Tomsk, 237 pp.
13. Morze N., Vember V. & Varchenko-Trotsenko L. (2017). *Formative and peer assessment in higher education. IT tools - Good Practice of Effective Use in Education*. Monograph, Sc. Editor: Eugenia Smyrnova-Trybulska, University of Silesia in Katowice, Katowice - Cieszyn, Publishing house Studio-Noa, 159-180.